

via
sacra

SZLAK PIELGRZYMKOWY VIA SACRA

Opactwo Poczerskie – Sanktuarium
Matki Bożej Łaskawej w Krzeszowie

Interreg

Współfinansowany przez
UNIĘ EUROPEJSKĄ

Polska – Saksonia

oberlausitz.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu współpracy Interreg Polska – Saksonia 2021-2027.

Spis treści

Witamy na Via Sacra	3
Wydarzenia na stacjach Via Sacra	4
Mapa Via Sacra.....	10
Szlak pielgrzymkowy Via Sacra – pieszy.....	12
Szlak pielgrzymkowy Via Sacra – rowerowy	14

Polska

▲ Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z zespołem kaplic grobowych / Jelenia Góra	16
▲ Kościół Wang / Karpacz.....	17
▲ Opactwo Pocysterskie - Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej / Krzeszów	18

Niemcy

▲ Kościół poklasztorny pw. św. Anny i muzeum sakralne / Kamenz	19
▲ Klasztor sióstr cysterek St. Marienstern / Panschwitz-Kuckau	20
▲ Katedra św. Piotra ze skarbcom katedralnym / Budziszyn	21
▲ Święty Grób, Droga Krzyżowa, ewangelicki kościół św. Piotra i Pawła oraz Synagoga / Görlitz	22
▲ Klasztor cysterek St. Marienthal / Ostritz	23
▲ Wielka i Mała Żytawska Zastona Wielkopostna, Żytawski skarb epitafiów / Żytawa.....	24
▲ Otwarte muzeum zamku i klasztoru w Oybin / Oybin	25
▲ Ewangelicka Jednota Bracka / Herrnhut.....	26
▲ Kościół wiejski w Cunewalde / Cunewalde	27

Czechy

▲ Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny / Hejnice	28
▲ Klasztor Broumov / Broumov.....	29
▲ Kościół pw. Świętego Krzyża z kolumną morową / Liberec.....	30
▲ Klasztor i komandoria joannitów / Czeski Dub	31
▲ Kaplica św. Anny / Mnichovo Hradiště.....	32
▲ Kompleks pielgrzymkowy / Horní Police	33
▲ Kościół pw. św. Wawrzyńca / Jablonné v Podještědí.....	34
▲ Kaplica loretańska / Rumburk.....	35

Witamy na Via Sacra – pieszo, rowerem

Via Sacra to szlak łączący niezwykle miejsca sakralne na pograniczu Niemiec, Polski i Czech. Kiedy dwie dekady temu tworzone tę sieć, odbywało się to głównie w kontekście jednoczącej się na nowo Europy. Dziś bez problemu możemy przekraczać granice i wyruszać w drogę, podążając śladami tych wyjątkowych obiektów. Także osoby z odległych zakątków odwiedzają dziś bogaty krajobraz kulturowy na polsko-czesko-niemieckim Trójkącie.

W 2025 r. po raz pierwszy „Dzień Via Sacra” odbył się dokładnie w Niedzielę Palmową. Tego dnia wybrane stacje otwierają szerzej swoje podwoje i zapraszają na specjalny program. Oczywiście, w obiektach na tym pieszym i rowerowym szlaku pątniczym przez cały rok odbywają się różnorodne wydarzenia, na które serdecznie zapraszamy. W ten sposób Via Sacra staje się szczególnie widoczna zarówno dla pielgrzymów pieszych, jak i rowerowych.

Wędrujący Via Sacra pieszo lub na rowerze odkrywają ten szlak w jego wielkim zróżnicowaniu. Teraz po przedłużeniu na terenie Polski daje możliwość doświadczenia go w trzech krajach.

Wydarzenia cykliczne w obiektach – stacjach Via Sacra

Stacje:

- ▲ **Budiszyn** | Konkatedra pw. św. Piotra5
- ▲ **Cunewalde** | Kościół wiejski.....5
- ▲ **Görlitz** | Synagoga, Święty Grób 5-6
- ▲ **Hejnice** | Zespół klasztorny6
- ▲ **Jauernick-Buschbach**6
- ▲ **Jelenia Góra** | Kościół Łaski pw. Podwyższenia
Krzyża Świętego6
- ▲ **Kamenz** | Muzeum Sakralne kościoła
pw. św. Anny6
- ▲ **Kleinwelka** | Domy Sióstr Jednoty Brackiej
z Herrnhut6
- ▲ **Krzeszów** | Opactwo i sanktuarium MB
Łaskawej8
- ▲ **Ostritz** | Klasztor cysterek St. Marienthal8
- ▲ **Oybin** | Ruiny zamku i klasztoru8
- ▲ **Panschwitz-Kuckau** | Klasztor cysterek
St. Marienstern.....8
- ▲ **Żytawa** | Muzeum Historii Kultury w d. klasztorze
franciszkańskim oraz kościół pw. Krzyża Świętego9

▲ Budziszyn

Konkatedra pw. św. Piotra

Budziszyńskie Lato Organowe
(Bautzener Orgelsommer)
Zielone Świątki – koniec
sierpnia
Środy | godz. 19:30

Nieszpory w katedrze
Zielone Świątki – koniec
września
Soboty | godz. 17:15

Muzyka w południe (Mittag-
smusik) i następnie półgo-
dzinne oprowadzanie po
katedrze
Zielone Świątki – koniec
września
Wtorki | godz. 12:00

Ekumeniczna modlitwa
o pokój
Piątki | godz. 18:00

Prezentacja organów kate-
dralnych - na wcześniejsze
zamówienie przez cały rok
E-Mail:
michael.vetter3@gmx.de

Adwentowa muzyka
organowa w blasku świec
soboty w czasie Adwentu |
godz. 16:00

Informacja turystyczna Tourist-Infor-
mation Bautzen-Budyšin
Hauptmarkt 1
D 02625 Bautzen
Tel. +49 / 03591 42016
www.bautzen.de

▲ Cunewalde

Kościół wiejski

Wigilijna procesja świateł
Wigilia Bożego Narodzenia,
24 grudnia

Dorfkirche Cunewalde
Kirchweg 3
D 02733 Cunewalde
Tel. +49 / 035877 27341
(poniedziałek – czwartek)
kg.cunewalde@evkls.de

▲ Görlitz

Synagoga Görlitz

Aktualny program i bilety:
www.kulturforum-görlitzer-
-synagoge.de/Veranstaltun-
gen

Görlitzer Kulturservicegesellschaft
mbH
Leitung Spielstätten
Brüderstraße 9
02826 Görlitz
Telefon: +49 / 03581 66921-30
Mobil: +49 / 01523 7715857
www.kultur-service-goerlitz.de -
www.kulturforum-goerlitzer-synagoge.
de

Święty Grób (Heiliges Grab)

Droga Krzyżowa ulicami
Görlitz – z kościoła pw. św.
Piotra do Świętego Grobu
Wielki Piątek

Evangelische Kulturstiftung Görlitz
Heilige-Grab-Str. 79/80
D 02828 Görlitz
Tel.: +49 / 03581 315 864
buero@EvKulturstiftungGR.de
www.EvKulturstiftungGR.de

▲ Hejnice

Zespół klasztorny

Klaszter Hejnice – Ośrodek edukacyjno-
-konferencyjno-pielgrzymkowy
CZ 463 62 Hejnice 1
Tel.: +420 / 482 360 222
www.klasterhejnice.cz

▲ Jauernick-Buschbach

Jarmark adwentowy (Jauer-
nicker Weihnachtsmarkt)
Ostatni weekend przed Bo-
żym Narodzeniem
Program sceniczny, koncert
świąteczny
sobota-niedziela | godz.
14:00 -18:00

Parafia rzymskokatolicka św. Wacława
(Katholische Pfarrkirche St. Wenzes-
laus Jauernick-Buschbach)
Sankt Wenzeslaus Stift
Dorfstr. 30
D 02829 Jauernick-Buschbach
Tel. +49 / 035829 6270
www.sankt-wenzeslaus-stift.eu

▲ Jelenia Góra

Kościół Łaski

Festiwal „Silesia Sonans”
Przełom sierpnia i września
Terminy i repertuar:
www.silesiasonans.pl

Nabożeństwo Drogi
Krzyżowej
Piątki | godz. 10:00

Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego
ul. 1 Maja 45
PL 58-508 Jelenia Góra
Tel. +48 / 730 814 757
punkt informacyjny: 605 938 513
www.kosciolgarnizonowy.pl

▲ Kamenz

Muzeum Sakralne w kościele pw. św. Anny

Letnie koncerty organowe
„Orgel Punkt Fünf”
Wybrane soboty w lipcu i
sierpniu | godz. 17:00

Sakralmuseum St. Annen Kamenz
Klosterkirche und Sakralmuseum St.
Annen
Schulplatz 5
D 01917 Kamenz
Tel. +49 / 03578 379203
www.kamenz.de

▲ Kleinwelka

Dom sióstr

Oprowadzanie po późnobarokowym kompleksie Jednoty
Brackiej z Herrnhut – po
uprzednim zgłoszeniu

Zinzendorfplatz 6-7
D 02625 Bautzen OT Kleinwelka
www.schwesternhaeuser-kleinwelka-
-ev.org/Kontakt/

Kościół klasztorny w Hejnicach (Czechy)

▲ Krzeszów

Opactwo i sanktuarium

MB Łaskawej

Letnie Koncerty Organowe
i prezentacja instrumentu
„Dotknij Englera”
Codziennie w lipcu i sierpniu |
godz. 11:00 i 13:00

Święto Światła – misterium
światła przy Cudownej Ikonie,
częściowe iluminacje obiektów
kompleksu klasztorного
18 grudnia

Fundacja Europejska Perła Baroku
Plac Jana Pawła II 3
PL 58-400 Krzeszów
Tel.: +48 / 757 423 279
biuro@opactwo.eu
www.opactwo.eu

▲ Ostritz

Klasztor St. Marienthal

Wielkanocna procesja konna
Niedziela Wielkanocna

Uroczyste nabożeństwa
zgodnie z kalendarzem
liturgicznym oraz codzienna
liturgia godzin w kościele
klasztorным

Kloster St. Marienthal
St. Marienthal 1
02899 Ostritz
Tel.: +49 / 35823 856309, 856311
www.kloster-marienthal.de

▲ Oybin

Ruiny zamku i klasztoru

Publiczne oprowadzania

Oprowadzanie noworoczne:
1 stycznia | godz. 14:00
Co druga środa | godz. 10:30.
Spotkanie przy punkcie
kasowym

Wycieczka do czasów roman- tyzmu

Co drugi piątek w okresie
letnim (koniec czerwca – po-
łowa września) | godz. 19:00.
Spotkanie przy górnej kaplicy
w Oybin (Bergkirche)

Historyczna procesja mni- chów (Historischer Mönch- szug)

wśród ruin zamku i klasztoru
Terminy na stronie www.burgundkloster-oybin.com

Infozentrum Oybin
Hauptstraße 15
D 02797 Kurort Oybin
Tel.: + 49 / 35844 7330
www.burgundkloster-oybin.com

▲ Panschwitz-Kuckau

Klasztor St. Marienstern

Festyn rodzinny (Familiener-
lebnistag)
Noc w blasku 1000 świateł
(Im Schein von 1.000 Lich-
tern) w ogrodzie klasztorным
Klasztorny festyn rodzinny
(Kloster – und Familienfest)
- wydarzenia współorganizo-
wane przez

Sächsisches Landeskuratorium
Ländlicher Raum
Kurze Straße 8, D 01920 Nebelschütz
OT Miltitz
Tel. +49 / 35796 97130
www.slk-miltitz.de

Klasztor St. Marienstern
D 01920 Panschwitz-Kuckau
Tel. +49 35796 99431
(furta klasztorна)
kloster@marienstern.de
www.marienstern.de

Muzea Miejskie w Żytawie (Niemcy)

▲ **Żytawa**

Zastony wielkopostne

Muzeum Historii Kultury w dawnym klasztorze franciszkańskim (Kulturhistorisches Museum Franziskanerkloster)

Klosterstraße 3

D 02763 Zittau

Tel.: +49 / 03583 554 790

museum@zittau.de

www.museum-zittau.de

**Medytacyjne opowieści
słowem, obrazem i muzyką
„Denk mal am Fastentuch“
Środy | godz. 18:00**

**Nabożeństwo w godzinę
śmierci Jezusa
Wielki Piątek | godz. 15:00**

Muzeum kościoła pw. Świętego Krzyża
(Museum Kirche zum Heiligen Kreuz –
Großes Zittauer Fastentuch)

Frauenstraße 23

D 02763 Zittau

Tel. +49 / 03583 5008920

Info@zittauer-fastentuecher.de

www.zittauer-fastentuecher.de

Szlak Pielgrzymkowy pieszy

- Via Sacra po stronie niemieckiej
- Via Sacra po stronie polskiej
- Via Sacra po stronie czeskiej

 272 km

 166 km

 289 km

Szlak pielgrzymkowy Via Sacra

pieszy i rowerowy

--- Historyczna Via Regio

via
sacra

Szlak pielgrzymkowy rowerowy

- Via Sacra po stronie niemieckiej 262 km
- Via Sacra po stronie polskiej 176 km
- Via Sacra po stronie czeskiej 558 km

z uwzględnieniem również szlaku rowerowego na odcinkach górskich

Pielgrzymowanie pieszo – Przejdź Via Sacra

Otwarte Muzeum Zamku i Klasztoru w Oybin (Niemcy)

Odkryj piękno Via Sacra - międzynarodowego szlaku pątniczego przez Niemcy, Polskę i Czechy.

Malownicza trasa Via Sacra łączy 20 stacji będących skarbami kultury i ducha. Trasa ta jest idealna dla pielgrzymów pieszych, rowerowych oraz tych, którzy zechcą skorzystać z transportu publicznego.

Po stronie polskiej trasa została dopiero co wytyczona. Ma długość 166 kilometrów i prowadzi wśród malowniczych krajobrazów, przez centra historycznych miast aż po intrygujące przyrodniczo zakątki. Trasa zaczyna się w Zgorzelcu i kończy w Kamiennej Górze, z łączną sumą podejść wynoszącą 3722 m i zejść - 3466 m. Trasa prowadzi głównie po zacisznych, polnych drogach i naturalnych ścieżkach, co umożliwia zanurzenie się w otaczającą przyrodę.

Początki i wizja szlaku

Idea Via Sacra powstała w 2003 r. w Muzeach Miejskich Żytawy, a inspirację stanowiła otwarta w 1999 r. stała prezentacja Wielkiej Zasłony Wielkopostnej. To imponujące dzieło sztuki oraz wystawa „Welt-Macht-Geist” (Świat - Władza - Duch. Dom Habsburgów i Górne Łużyce 1526–1635) stanowiły punkt wyjścia do nawiązania kontaktu między znajdującymi się po obu stronach Nysy Łużyckiej obiektami ważnymi z punktu widzenia kultury i życia religijnego.

Założeniem trasy prowadzącej przez trzy kraje jest jedyne w swoim rodzaju połączenie historii, przyrody i duchowości. Dzięki opracowaniu i publikacji trasy w wersji pieszej, rowerowej i przeznaczonej dla rowerów górskich stworzono bazę, która może zainteresować ludzi w każdym wieku i o różnych upodobaniach.

▲ **Ślady GPS** do pobrania
oraz więcej informacji o trasach na stronie:
www.via-sacra.info/touren

Rowerowe pielgrzymowanie na Via Sacra

Ewangelicki kościół św. Piotra i Pawła w Görlitz

Rowerowe pielgrzymowanie na Via Sacra – chwila wytchnienia od codzienności

Zanurz się w kulturowe i duchowe bogactwo wzdłuż Via Sacra, która łączy ważne budowle sakralne i skarby sztuki w Niemczech, Polsce i Czechach.

Na dwóch kółkach – bez granic

Rowerowa trasa Via Sacra prowadzi wzdłuż już istniejących dróg i szlaków, w tym historycznej Via Regia. Jest odpowiednia dla wszystkich rodzajów rowerów i umożliwia doświadczenie podróży ponad granicami – także na rowerze górskim.

Długość trasy: jej polska część została niedawno wytyczona i powiększa ona łączną długość trasy o 176 km. W efekcie do dyspozycji cyklistów jest zróżnicowana i atrakcyjna trasa.

Wymagania i odcinki specjalne: Tylko nieliczne odcinki przekraczają nachylenie 6%, podczas gdy najbardziej wymagające stromizny osiągają do 12% - na podejździe do kościoła Wang i na drodze Przełęcz Karkonoską.

▲ **Ślady GPS** do pobrania
oraz więcej informacji o trasach na stronie:
www.via-sacra.info/touren

**1 | Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego
wraz z zespołem kaplic grobowych
Jelenia Góra**

Kościół Łaski Cesarskiej

Jeden z sześciu barokowych tzw. Kościołów Łaski na Śląsku był pierwotnie ewangelicki, a obecnie jest kościołem katolickim. Po reformacji ewangelicy na Dolnym Śląsku musieli modlić się pod gołym niebem, zwłaszcza gdy cesarz Maciej I rozpoczął rekateolicyzację. W 1707 r. luterkański król Szwecji Karol XII w Ugodzie Altransztadzkiej wymusił ustępstwa ze strony katolickiego cesarza Józefa I, między innymi budowę sześciu ewangelickich Kościołów Łaski na Śląsku, w tym jednego właśnie w Jeleniej Górze. Budowla inspirowana kościołem królowej Katarzyny w Sztok-

holmie powstała według planów Martina Frantza w latach 1709-1718. W 1806 r. pożar zniszczył część kościoła, którą odbudowano do roku 1811. Od 1957 r. obiekt służy Kościołowi rzymskokatolickiemu, a w 2006 r., dzięki umieszczeniu w nim relikwii Krzyża Świętego, uzyskał rangę sanktuarium.

▲ Wskazówka Na Cmentarzu Łaski znajduje się 19 kaplic grobowych rodzin jeleniogórskich patrycjuszy, które przypominają o historii regionu.

Norweski przybysz w Karkonoszach

Skandynawski kościół z drewna sosnowego stoi w samym sercu Karkonoszy. Zbudowany w XII w. w Vang (Norwegia), w 1840 r. okazał się za mały dla miejscowej wspólnoty i miał zostać wystawiony na sprzedaż. Dzięki wstawieniu norweskiego malarza Johana Christiana Clausena Dahla u pruskiego króla Fryderyka Wilhelma IV, który kupił kościół za 427 marek, obiekt ocalał. Planowano jego odbudowę na berlińskiej Wyspie Pawiej, ale hrabina Fryderyka von Reden przekonała króla, aby ulokować kościół na Śląsku. Został więc wzniesiony na wysokości

885 m n.p.m. w Karkonoszach, aby zapewnić ewangelickim mieszkańcom regionu bliskie miejsce do odprawiania nabożeństw. Pomnik przed kościołem upamiętnia hrabinę.

.....
▲ **Wskazówka** Kościół jest bogato zdobiony nordyckimi ornamentami, motywami zwierzęcymi i dekoracjami smoków na dachu, który przypomina statki wikingów. Rzeźbione ościeżnice drzwiowe przedstawiają motywy roślin i węży.

Sanktuarium z barokową finezją

Pocysterskie opactwo w Krzeszowie jest jednym z najważniejszych barokowych zabytków sakralnych w Europie i jest nominowane do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zostało założone w połowie XIII w. przez mnichów benedyktyńskich, a następnie w 1292 r. przejęte przez cystersów. Po zniszczeniu w czasie wojny trzydziestoletniej opactwo stało się centrum kontrreformacji. Później zasiedlili je benedyktyni z pobliskiego Broumova, a ostatecznie benedyktynki ze Lwowa. Mniszki zamieszkują je do dzisiaj. Na kompleks klasztorny skła-

dają się: Bazylika p.w. Wniebowzięcia NMP, podziemia, Mauzoleum Piastów Śląskich z sarkofagami fundatorów opactwa, kaplica Marii Magdaleny z repliką Grobu Pańskiego z Jerozolimy, klasztor sióstr benedyktynek, dom gościnny opatów oraz świątynia-sanktuarium pw. św. Józefa, a także kalwaria krzeszowska z 34 kaplicami oraz Pawilonem na Wodzie.

▲ **Wskazówka** Legenda głosi, że cudowny obraz Matki Bożej po tym jak zaginął został odkryty w 1622 r.

Świątynia z podwójną funkcją

Poklasztorny kościół pw. św. Anny w Kamenz, zbudowany pod koniec XV w. dla konwentu franciszkańskiego, będąc obecnie konsekrowaną świątynią i muzeum sakralnym łączy w sobie religię, historię i sztukę. Początkowo krytycznie postrzegany przez rajców z Kamenz, którzy zgodzili się na jego budowę jedynie poza murami miejskimi, później cieszył się wsparciem i fundacjami bogatych mieszczan. Wraz z nadejściem reformacji wyznanie katolickie straciło w Kamenz na znaczeniu, a w 1564 r. miasto przejęło klasztor zobowiązując się równocześnie, że kościół

będzie służył ewangelickim nabożeństwom serbołużycy – i tak było do roku 1926. Dziś w tym miejscu odbywają się nabożeństwa, odczyty, koncerty i wystawy. Znajduje się tu również muzeum prezentujące dzieła sztuki od średniowiecza do baroku, w tym pięć unikatowych, bogato rzeźbionych ołtarzy późnogotyckich.

.....
▲ **Wskazówka** Przeszkolona do budowy to siedziba informacji turystycznej – połączenie kościoła i instytucji miejskich, które w 2014 r. doczekało się szeregu nagród.

Wspólnota od niemal 800 lat

Klasztor sióstr cysterek St. Marienstern w Panschwitz-Kuckau istnieje nieprzerwanie od roku 1248. Ufundowany przez Bernarda III z Kamenz łączy życie klasztorne z zadaniami świeckimi. Dzięki jego położeniu na uboczu udało się zachować unikatowe wyposażenie, w tym relikwie i manuskrypty. Siostry, które tu mieszkają, poświęcają się modlitwie, duszpasterstwu, ogrodnictwu oraz pracy z osobami niepełnosprawnymi. Odwiedzający mogą zobaczyć kościół klasztorny, ogród, sklep klasztorny oraz muzeum ze skarbem, który prezentuje

cenne zbiory z okresu od XIII do XX w. Atrakcje, takie jak wielkanocne procesje konne, procesja Bożego Ciała i jarmark adwentowy, corocznie przyciągają wielu gości. Produkowane według starej receptury piwo i likier można nabyć w przyklasztornym sklepie.

▲ **Wskazówka** Większość kompleksu klasztornego jest ogólnodostępna.

Jedna świątynia, dwa wyznania

Od 1524 r. ze świątyni wspólnie korzystają katolicy i ewangelicy – to tzw. kościół symultaniczny. Już w roku 1000 istniał w tym miejscu kościół parafialny, a od XIII w. powstawał obecny budynek, który został ukończony w 1430 r. Od 1534 r. stosowne umowy regulują prawa własności i czasy nabożeństw dla obu wyznań. Prezbiterium służy liturgii katolickiej, a nawy - ewangelickiej, przy czym obie części mają swoje własne, wzajemnie dostosowane organy. W sąsiednim skarbcu katedralnym diecezja drezdeńsko-miśnieńska – której świątynia jest konkatedrą

- udostępniła do obejrzenia naczynia liturgiczne, szaty, księgi i inne dzieła sztuki sakralnej. Wieża katedralna ma wysokość 84 m i jako najwyższy ogólnodostępny punkt miasta umożliwia podziwianie fantastycznego widoku z wysokości 53 m. W wieży do dziś mieszka jej stróż.

.....
▲ **Wskazówka** Świątynia została w 1534 r. pierwszym kościołem symultanicznym na terenie dzisiejszych Niemiec, a jej wieżę można zwiedzać w weekendy.

**7 | Święty Grób, Droga Krzyżowa, ewangelicki kościół św. Piotra i Pawła oraz Synagoga
Görlitz**

„Łużycka Jerozolima“

Imponujący kościół pw. św. Piotra, główna świątynia Görlitz (od 1372 r.) wznosi się nad starym miastem i jest punktem wyjścia Drogi Krzyżowej prowadzącej do kaplicy Świętego Grobu, jednej z najlepszych kopii jerozolimskiego oryginału. Jej charakterystyczne podwójne wieże (po 84 m wysokości) oraz 72-metrowej długości pokryty miedzią dach nad prezbiterium wyróżniają się w panoramie miasta. Początkowo był to kościół zamkowy (XI w.), a w 1423 r. przebudowano na pięcionawowy kościół halowy (obecnie największy tego typu w Saksonii), co jest

wyznacznikiem potęgi ówczesnego Görlitz.

Wnętrze zdobią imponujące tzw. organy słoneczne Caspariniego z 1697 r. z ich siedemnastoma „słońcami”, których „promienie” stanowią piszczałki instrumentu. Jego rejestry obejmują także odgłosy zwierząt. W piątki (o 15:00) i soboty (o 10:00 i 15:00) odbywa się ogólnodostępne oprowadzanie.

▲ Wskazówka Forum Kultury „Synagoga w Görlitz” jako miejsce spotkań i dialogu w sercu Europy to nowa stacja Via Sacra.

Tradycja klasztorna od niemal 800 lat

Klasztor St. Marienthal, założony w 1234 r. przez czeską królową Kunegundę, jest najstarszym czynnym klasztorem cysterskim w Niemczech. Po pożarze w 1683 r. został odbudowany w stylu baroku czeskiego. Warte zobaczenia są: budynek konwentu, kościół klasztorny, kaplice oraz grobowiec śpiewaczki operowej Henriette Sontag. Odwiedzający mogą odkrywać „Ogród roślin biblijnych” i Kalwarię, z której roztacza się wyjątkowy widok na klasztor i najdalej na wschód położoną winnicę w Niemczech. W przyklasztornym sklepiu oferowane są m.in. ręcznie

zdobione świece i piwo klasztorne, do odpoczynku zachęcają pokoje gościnne, a Międzynarodowe Centrum Spotkań (IBZ) oferuje noclegi w stylowych pomieszczeniach.

.....
▲ **Wskazówka** Przyklasztorna karczma oprócz potraw z Górnych Łużyc serwuje również dania kuchni cysterskiej. Odwiedzający powinni spróbować warzonego zgodnie z tradycją piwa St. Marienthal.

Czysty klejnot w 90 obrazach

Wielka i Mała Żytawska Zastona Wielkopostna są wyjątkowe w skali całych Niemiec. Wielka Zastona (o łącznej powierzchni 56 m²) opowiada w 90 obrazach o relacji między Bogiem a ludźmi. Obok tkaniny z Bayeux jest jednym z najważniejszych dzieł zachodniej sztuki tekstylnej i są eksponowane w żytawskim Muzeum Kościoła Świętego Krzyża w największej witrynie muzealnej na świecie. Dzieło wykonane w 1472 r. w Żytawie przez 200 lat używane było w kościele pw. św. Jana, zanim zniknęło i zostało ponownie odkryte w roku 1840. Natomiast Mała Zastona z 1573 r., również

z kościoła św. Jana, przedstawia ukrzyżowanie Chrystusa otoczone 30 symbolami pasyjnymi i należy do rzadkiego typu Arma Christi (tylko osiem sztuk na całym świecie). Jest wystawiana w Muzeum Kulturowo-Historycznym w dawnym klasztorze franciszkańskim. Żytawski skarb epitafijny obejmuje bogato zdobione tablice nagrobkowe (XVI-XVIII w.).

▲ **Wskazówka** Z pierwotnych 160 tablic w żytawskich kościołach, zachowała się około połowa i jest obecnie prezentowana na murach kościoła poklasztornego oraz wokół kościoła Świętego Krzyża.

Dziki romantyzm wśród ruin i skał

Wznoszące się na wysokość 514 m n.p.m. wzgórze Oybin w Górach Żytawskich od średniowiecza łączy naturę i architekturę. Wchodzący po skalnych schodach do ulokowanego na świeżym powietrzu muzeum zamku i klasztoru czuje zapisaną w jego murach historię. Już w XIV w. skalny masyw, przypominający swym kształtem gniazdo os, umożliwiał rozległy widok. W celu ochrony szlaków handlowych powstała tu budowla obronna. Cesarz Karol IV w połowie XIV w. kazał wznieść tu fort i ufundował klasztor dla zakonu celestynów. Zamek i klasztor

istniały obok siebie przez prawie 200 lat, a w 1429 r. wspólnie odparły husytów. Po reformacji i następujących po sobie katastrofach naturalnych, takich jak uderzenie pioruna w 1577 r. i osunięcie skał w 1681 r., budynki popadły w ruinę. Dziś przyciągają one licznych odwiedzających. Zdjęcie przy zachowanym oknie biblioteki to obowiązkowy punkt programu.

.....
▲ Wskazówka Malarz Caspar David Friedrich stworzył w XIX w. niektóre ze swoich znanych dzieł wśród ruin zamku i klasztoru Oybin.

Z Herrnhut w świat

Ewangelicka Jednota Bracka powstała w 1727 r. w pobliżu górnołużyckiego Berthelsdorf, gdzie hrabia Nikolaus Ludwig von Zinzendorf przyjął uchodźców religijnych z Moraw. Już w XV wieku w Czechach istniała wspólnota, której zwolennicy zostali wypędzeni w czasie kontrreformacji. Dziś Jednota Bracka liczy ponad 1,2 miliona członków w 29 prowincjach na pięciu kontynentach, z największą grupą w Afryce. Jednota z Herrnhut kładzie szczególny nacisk na życie wspólnotowe oraz wsparcie braci i sióstr w potrzebie. Zna jest z „Losowań” (Losun-

gen), czyli książeczki zawierającej wybrane krótkie teksty biblijne do medytacji, od 1731 r. wydawanej corocznie w wieku językach. Jako jedna z czterech transgranicznych „Osad Braci Herrnhuckich” miejscowość została wpisana w 2024 r. na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

▲ **Wskazówka** Na „Bożym Polu” (Gottesacker), czyli cmentarzu założonym w 1730 r., znajdziemy groby członków wspólnoty z Grenlandii czy Karaibów, świadczące o jej międzynarodowej historii.

Wizyta w największym kościele wiejskim w Niemczech

Z ponad 2600 miejscami siedzącymi wyposażona w trzy empory świątynia w Cunewalde jest największym kościołem wiejskim w Niemczech. Z daleka widoczna jest wieża o wysokości 61 m oraz stromy dach. Budowa rozpoczęła się w XVIII w., kiedy Cunewalde potrzebowało większego kościoła z powodu dynamicznego rozwoju gospodarczego i rosnącej liczby ludności. Dawniej pobliskie miejscowości należały do jednej parafii, co uczyniło budowę dużego kościoła koniecznością. Aby pokryć koszty, wspólnota zbierała pieniądze, organizo-

wała loterię, ale i tak budowa trwała 13 lat. Kościół został poświęcony w 1793 r., a wieżę ukończono dopiero pod koniec XIX w. Ciekawostką jest wigilijna procesja świateł, która odbywa się od 1817 r.

.....
▲ **Wskazówka** Podczas procesji do kościoła wnoszonych jest przez dzieci 50 historycznych świeczników w formie piramidy.

Cud przy lipie

Kościół pw. Nawiedzenia NMP w czeskich Hejnicach ma długą tradycję, która zaczyna się od legendy. W 1211 r. pewien biedny stolarz miał sen, a w nim zobaczył figurkę Maryi, którą miał umieścić w pustym pniu lipy i modlić się przed nią z chorą rodziną. Kiedy to zrobił, jego żona i dziecko wyzdrowiały, a w to miejsce wkrótce zaczęli przybywać pielgrzymi. Najpierw zbudowano drewnianą kaplicę, wokół której powstała miejscowość Hejnice. W 1352 r. kaplica św. Jana została powiększona, a w 1472 r. przekształcona w gotycki kościół. Po reforma-

cji został on przejęty przez zakon franciszkanów w 1690 r., a w 1725 r. konsekrowano bazylikę Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, która może pomieścić 7 000 osób.

▲ **Wskazówka** Wnętrze kościoła zdobi dawny ołtarz polowy cesarskiego dowódcy Albrechta von Wallensteina, barokowe rzeźby oraz kolumna maryjna z XVII w.

Krypta mumii i Całun Turyński

W 1999 r. w dawnym klasztorze w czeskim Broumovie odkryto kopię Całunu Turyńskiego, która od XVII w. była ukryta w bocznej kaplicy. Benedyktyni, którzy przybyli tu w 1213 r., przekształcili w klasztor lokalną fortecę. Pierwotny kościół gotycki został przebudowany w stylu barokowym po wojnie trzydziestoletniej. W XIV w. mnisi założyli szkołę łacińską, która do 1939 r. miała wielu znanych uczniów. Od 1950 r. klasztor był wykorzystywany przez ówczesną władzę jako więzienie polityczne. Od 1989 r. obiekt należy do benedyktyńskiego opactwa

Břevnov w Pradze. W budynku klasztoru znajduje się Muzeum Miejskie. Szczególnie godna uwagi jest krypta z dziesiątkami mumii z XVII i XVIII w., w tym mumią Magdaleny Grambovej, ważnej postaci w tradycji koronarskiej.

Szczególna podzięką za zdrowie

W 1719 r. gubernator Christian Karl Platz von Ehrenthal w podzięce za przeżycie w czasie epidemii ofiarował swojemu rodzinnemu miastu Liberec kamienną figurę Maryi, znaną do dziś jako kolumna morowa. To imponujące dzieło stworzył czeski rzeźbiarz Matthias Bernhard Braun. Na kuli ziemskiej stoi Maryja, otoczona postaciami świętych: Floriana, Jana Nepomucena, Rocha i Sebastiana. Do 1877 r. kolumna stała przed kościołem pw. św. Antoniego, jednak po renowacji została przeniesiona przed kościół Krzyża Świętego, który został

wybudowany w 1698 r., a następnie rozbudowany w stylu późnobarokowym. Przed świątynią znajdują się stacje Drogi Krzyżowej z XVIII w. Za nimi wznosi się kaplica grobowa, będąca kopią jerozolimskiego Grobu Pańskiego, inspirowana Świętym Grobem w Görlitz.

.....
▲ **Wskazówka** W kościele pw. Krzyża Świętego można zobaczyć ołtarz autorstwa Franza Xavera Palko, który przedstawia cesarzową Helenę, oddającą cześć odkrytemu przez siebie Krzyżowi Świętemu, według tradycji znalezionemu pod pogańską świątynią w Jerozolimie.

Niespodzianka w kamienicy

W 1991 r. Tomasz Edel, dyrektor muzeum w miejscowości Czeski Dub, odkrył zaginiony klasztor joannitów z komandorią. Został on założony około 1237 r. przez Gawła z Lemberku, męża św. Zdzisławy. Słynąca ze swojej gościnności i cudownych uzdrowień kobieta działała w należącym do komandorii szpitalu.

W 1425 r. husyci zniszczyli komandorię, która została następnie rozwiązana. Pozostałości budynków w tym samym stuleciu przekształcono w renesansowy zamek. Po pożarze w 1859 r. powstała tu kamienica, pod którą pozo-

stały nienaruszone pomieszczenia. Tomasz Edel odnalazł dojście do dwukondygnacyjnego kompleksu z kaplicą, salami konwentu i celami zakonników.

W 2003 r. znaleziono tam romański krzyż z drogocennymi kamieniami oraz rzeźbę Chrystusa, która zawiera drewnianą relikwię Krzyża Świętego.

.....
▲ **Wskazówka** W Muzeum Regionalnym przygotowano wystawę poświęconą komandorii oraz życiu pisarki Karolíny Světlej.

Statua św. Anny i grobowiec Wallensteina

Hrabia Ernest Józef von Waldstein zbudował w 1687 r. w mieście Mnichovo Hradiště klasztor kapucynów z kościołem pw. Trzech Króli. Podczas epidemii dżumy w 1713 r. region ten pozostał nietknięty, co przypisano ochronie ze strony św. Anny. Rok później Franciszek Józef von Waldstein polecił postawić przed kościołem figurę ku czci świętej. Rosnąca liczba pielgrzymów sprawiła, że konieczne stało się zbudowanie kaplicy, którą ufundowała wdowa po hrabim. W przeciwieństwie do skromnego kościoła, kaplica została bogato wyposażona

w stylu barokowym. Klasztor został rozwiązany pod koniec XVIII w. Obecnie budynek kościoła służy jako lapidarium rzeźb barokowych. Dostępna dla zwiedzających kaplica św. Anny mieści grób Albrechta von Waldsteina, znanego jako Wallenstein - sławnego dowódcy wojsk cesarskich z czasów wojny trzydziestoletniej.

▲ **Wskazówka** Kaplica i lapidarium umożliwiają wgląd w czeską sztukę barokową i historię kraju.

160 cudów

Więziony w czasie wojny trzydziestoletniej Mateusz Hoser często modlił się do Matki Bożej. Podczas podjętej przez niego ucieczki jego łańcuchy nagle opadły, gdy dotarł do kościoła w Horní Police. Kajdany te wiszą do dziś przy jednej ze stacji miejscowej Drogi Krzyżowej. W tutejszej kronice odnotowano w sumie 160 cudów, w tym legendę o figurze Maryi, która została wyrzucona na brzeg rzeki w 1523 r. i uczyniła z tego miejsca cel pielgrzymek. Z powodu dużego napływu pątników pierwotny kościół został powiększony pod koniec XVII w. Później

dobudowano krużganki, kaplice i boczne nawy. Cesarz Ferdynand zlecił odnowienie miejsca w 1861 r. Po zniszczeniach podczas bombardowania w 1945 r. przeprowadzono szeroko zakrojoną renowację, ostatnio przed rokiem 2020 przy wsparciu funduszy Unii Europejskiej.

▲ **Wskazówka** Figura Maryi ma ok. 75 cm wysokości i ma założone prawdziwe szaty, które są zmieniane w zależności od kalendarza kościelnego.

Krypta świętej Zdzisławy

Kościół pw. św. Wawrzyńca w Jablonné v Podještědí został po raz pierwszy wspomniany w 1252 r. Jest ściśle związany z Gawłem z Lamberku i jego żoną, św. Zdzisławą, którzy są czczeni za swoją dobroczynność oraz legendarne wskrzeszenie pięciu zmarłych. W 1996 r. kościół został podniesiony przez papieża Jana Pawła II do rangi bazyliki mniejszej. Św. Zdzisława i jej mąż ufundowali również klasztor dominikanów. Pierwotny kościół został niestety zniszczony podczas wojen husyckich i wojny trzydziestoletniej. Pod koniec XVII w. hrabia Franciszek Antoni

Berka z Duby zainicjował budowę na podstawie planów architekta Jana Łukasza von Hildebrandta, zainspirowaną wiedeńskim kościołem św. Piotra. Z powodu braków finansowych budowa została uproszczona i ukończona w 1729 r. Szczątki św. Zdzisławy spoczywają w krypcie, a jej czaszka jest przechowywana w szklanym relikwiarzu.

▲ **Wskazówka** Od 2023 r. ponownie działa tu klasztor dominikanów.

Święty Dom według włoskiego wzoru

Kaplica loretańska w Rumburku jest repliką Santa Casa w Loreto we Włoszech, uważanego za dom Świętej Rodziny. Książe Antoni Florian von Liechtenstein kazał ją zbudować w latach 1704-1707. Kompleks ten obejmuje kaplicę, dawny klasztor kapucynów z krużgankiem, Świętymi Schodami i kościołem klasztornym pw. św. Wawrzyńca. Pierwsze kaplice loretańskie w Czechach były finansowane w XVII w. przez arystokratów, którzy odwiedzali włoskie miejsce pielgrzymkowe. Powstała przy zaangażowaniu barokowego architekta Jana Łukasza Hildebrandta kaplica

w Rumburku, z bogatą dekoracją rzeźbiarską, należy do najcenniejszych w Czechach. Początkowo wolnostojąca, została później uzupełniona o krużganek.

.....
▲ **Wskazówka** Wewnątrz kaplicy znajduje się kopia figury Czarnej Madonny z Loreto, która w 1694 r. została poświęcona przez papieża Innocentego XII. Przypisuje się jej 30 cudownych uzdrowień.

via
sacra

Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego
wraz z zespołem kaplic grobowych Jelenia Góra

Kościół Wang Karpacz

www.via-sacra.info
www.dolnyslask.travel
www.dolnyslaskrowerem.pl